

Sami Uotinen

Eduskunta

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

HE 63/2022 vp.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi valmiuslain ja asevelvollisuuslain 79 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valmiuslakia ja asevelvollisuuslakia. Valmiuslain poikkeusolojen määritelmää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että määritelmässä otettaisiin nykyistä kattavammin huomioon erilaiset hybridiuhat.

Valmiuslakia muutetaan ja täydennetään myös muilta osin. Ehdotetulla väestön toimeentulon turvaamista koskevalla valmiuslain 57 a §:llä olisi vaikutuksia Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden toimintaan.

Todettakoon, että tämän hallituksen esityksen ohella Oikeusministeriö on käynnistämässä keväällä 2022 valmiuslain kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on saattaa valmiuslaki vastaamaan nykyaikaista käsitystä yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja sitä uhkaavista tekijöistä sekä erilaisten vaikutuksiltaan vakavien uhka- ja häiriötilanteiden tunnistamisesta.

Asian arviointia

Hallituksen esitykseen sisältyy uuden väestön toimeentulon turvaamista koskeva 57 a §. Esitetyn säännöksen mukaan väestön välttämättömän toimeentulon turvaamiseksi voidaan 3 §:n 3 ja 6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa myöntää tukea jokaiselle, joka ei maksuliikenteen häiriön vuoksi voi käyttää varojaan välttämättömien hyödykkeiden hankkimiseen. Kansaneläkelaitos huolehtii tuen toimeenpanosta. Tuella on tarkoitus kattaa välttämättömät elintarvikkeet, lääkkeet ja muut vastaavat välttämättömät hyödykkeet. Tuki voidaan suorittaa maksusitoumuksena tai muulla vastaavalla menettelyllä.

Säännöksen 2 momentin lopussa todetaan, että hyvinvointialueet huolehtivat niiden henkilöiden toimeentulon turvaamisesta, jotka ovat sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) tarkoitetun välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaamisen tarpeessa. Tämä säännöksen tarkoitus lienee muistuttaa siitä, että poikkeusoloissakin on voimassa sosiaalihuoltolain 12 §:n 1 momentti, jossa säädetään välttämättömän huolenpidon ja toimeentulon turvaamisesta. Ehdotetussa muodossaan säännös herättää kysymyksen, onko hyvinvointialueilla Kansaneläkelaitokseen nähden ensisijainen vastuu joidenkin henkilöryhmien osalta tämän momentin tarkoittamissa tilanteissa? Perusteluissa mainitaan heikoimmassa asemassa olevat henkilöt, joka on käsitteenä yhtä lailla epämääräinen. Säännös tulisi laatia siten, että toimivallan jako Kansaneläkelaitoksen ja kuntien/hyvinvointialueiden välillä olisi selkeä 57 a §:n 2 momentissa tarkoittamissa tilanteissa.

Todettakoon, että 57 a §:n 3 momentissa hyvinvointialueille asetetaan vastuu huolehtia väestön välttämättömästi toimeentulosta muilla tavoin silloin kun säännöksen tarkoittaman tuen myöntäminen tai suorittaminen häiriötilanteessa ei ole mahdollista.

Muuta

Valmiuslain 88 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveystalvaeluista ja terveydensuojelusta. Säännökseen ei esitetä muutoksia poikkeusolojen määritelmiin viittaamista lukuun ottamatta. Viimeistään valmiuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä on syytä arvioida ja mahdollistaa se, että valmiustilan yhteydessä voidaan valtioneuvoston päätöksellä poiketa esim. henkilöstömitoituksiin, nykyistä laajemmin määrääaikoihin ja eräiltä osin myös kelpoisuusvaatimuksiin liittyvästä sääntelystä.

Sami Uotinen

Johtava lakimies